

de aardvloo op, om mede te werken tot de totale mislukking van de koolbouw. Immers de mol vindt het niet zoo on aardig, wanneer de bodem hier en daar overvloedig gedrenkt wordt, hij weet waar water is verschijnen regenwormen, en zoo kan het zijn, dat ge, als ge des morgens een kijkje komt nemen, uw koolbed geheel overhoop ziet liggen. Nogmaals: is de mol in onze tuinen wel nuttig te noemen?

(Wordt vervolgd.)

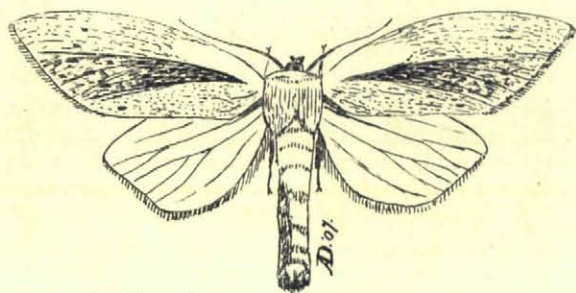
Rijswijk (Geld.).

B. J. VAN WAGENSVELD.

EEN WEINIG ERVARING. II.

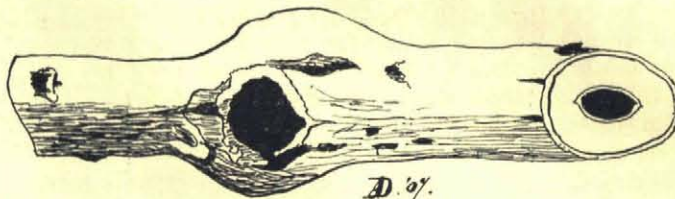
Voor den entomoloog bestaat er eigenlijk geen winter; alleen maar een soort komkommertijd, want heden, 16 Januari 1907, is er reeds een vlinder uitgekomen, genaamd *Meliana flammea* Curt. Het is wel een product uit den broeibak bij den schoorsteen, maar niettemin een prachtig diertje. De poppen van deze zeldzame soort zijn te vinden in dunne rietstoppels, afgesneden struisriet, dito valeriaan,

Meliana flammea Curt.
x 2.

en soms in *Nonagriangangen*. Glimmend bruin gekleurd, zijn ze lang en dun. Is de rups door een zijgaatje in zijn verblijfplaats gekomen en niet door de bovenste opening, dan verpopt zij in het lange bovendeel en staat op den kop. 't Vorig jaar vond ik zóó twee exemplaren. Langs den gewonen weg aangeland, heeft de verpopping normaal plaats. De gewichtige bewerking van het rustoord heb ik mij aldus voorgesteld: de rupsen spinnen eerst den bodemvloer, kruipen dan achterwaarts uit den stengel, om er vervolgens weder achterwaarts in te kruipen en de zoldering te volmaken. Zoo'n vliesje zou eens met het microscoop onderzocht en daarna geteekend moeten worden, want de vlinder moet het bij het uitkomen doorboren; het moet dus uiterst dun zijn. Tevens sluit het de holte waterdicht af; het bewijs ervan ligt daarin, dat ik levende rupsen van *Leucania obseleta* Hb. en poppen van *Meliana flammea* Curt. gevonden heb op plaatsen, die 's winters dikwijls onder water staan. Eerst moest dan ook het water uit den stoppel geloosd worden, voor ze werd onderzocht. De *Meliana*-rups is van het lange type, en gelijkt sprekend op die van *Leucania stramina* Fr. Waterig-strooigeel met eene donkere ruglijn. Bij het uitkloppen van elzen vond ik er een in de paraplu; toen het dier in October verpopte, begreep ik, dat het de eerstgenoemde soort was. Van alle rietrupsen is zij de eenige, welke voor den winter de chrysalide levert. Wilt ge ze zoeken, trek dan een paar dikke wollen wanten aan; dat helpt vooreerst tegen de kou en ten tweede tegen het steken en schrappen van het riet, pijnlijke operaties bij winterweer! Ook moeten er heel wat stoppels opengemaakt worden om een tiental te bemachtigen, want *Melianarupsen* leven nogal verspreid. Mijne vindplaats is een griendje, aangewonnen zompland van een voormaligen boezem. Een

heerlijk stukje grond vol elzen, esschen, wilgen, populieren, enkele iepen en meidoorns. De laatste zijn natuurlijk gezaaid door vogels. Het is circa vier minuten lang en 12 Meter breed, met een moerasje middenin, en stelt een reusachtige O voor. Om de twee jaren wordt het hout voor de helft gehakt. De elzen krijgen dan weer jonge scheuten, de bladeren zijn groot, lichtgroen en kleverig, wat wel aan het meerdere licht zal te wijten zijn. Op 3 Augustus van het vorige jaar klopte ik dat jonge gedoe uit en vond mooie groene, grijsgroene en zwarte rupsjes met vijf lichte langslijnen. Zij hadden gaten in de bladeren gegeten, evenals larven van bladwespen doen en antwoordden op den naam *Pyrrhia umbra* Hfn, eene soort welke nog niet in mijne collectie voorkwam. Op dienzelfden dag ving ik tusschen het riet in het moerasje, dat aan beide kanten beschaduwd wordt, een drietal *Pararge aegeria* L., iets donkerder van kleur dan de heidevlinders en tevens smaakte ik nog het genoegen een *Geometra papilionaria* L. te verschalken. Die *Pararge's* hadden zeker een gunstig jaar, want ook te Oud Beierland en Dordrecht zijn zij gesnapt. Het genoemde griendje bevatte bij verdere exploitatie nog andere schatten. Op Woensdag 4 Juli en Zaterdag 7 Juli vond ik bij elkaar elf poppen van *Nonagria dissoluta*, var. *arundineta* Schm., eene ontdekking, om iederen verzamelaar te doen waterlanden. De popjes, want ze waren maar klein, hebben twee glinsterende, zwarte kraaltjes op de plaats der oogen, staan altijd op den kop in de lange ruimte, en zijn ook in het dikke riet te vinden, hoewel het meerendeel de dunne rietstengels bewoont. Toen ik zoo met mijne vetleeren aan den kant zat te plonsen, trok ik een geheel verdord stengel uit het slobber en 'k begreep niet, waarom dat ding zoo erg dood was. Maar jawel, in het onderste lid zat een gelig, met zwarte puntjes besprenkeld rupsje van *Calamia lutosa* Hb. Het moest nog heel wat groeien, en 'k begreep, dat de wortelstok tot voedsel zou moeten dienen. Daarom heb ik de kweekerij tot een volgend jaar uitgesteld. De populieren kregen ook hunne beurt van het napluizen. Tusschen twee bladeren ingesponnen, werden op 23 Augustus en volgende dagen rupsen van *Pygaera curtala* L. en *Cymatophora octogesima* Hb. aangetroffen. In de takken huisden *Sciapteron tabaniformis* Rott. De verblijfplaats viel terstond in het oog door de eironde aanzwelling van de dunnere en eene zijdelingsche bijgroei van de dikke takken. De larven voeden zich met het merg en moeten zich eveneens omkeeren, alvorens te kunnen verpoppen. Het vlieggat komt in de knoest uit. De cocon wordt van vezels gesponnen, vermoedelijk excrementen, en de pop is gelijk van vorm met die van *Cossus*, *Zeuzera* enderg. Kleur bruinachtig-geel en eenigszins gebogen. 't Vorig jaar had ik een drietal meegenomen, omdat ik ze voor *S. carcharias* of populierbok had aangezien, en op een goeden morgen zag ik de *Sesia* in de doos! Zoo levert

Gal van *Sciapteron tabaniformis* Rott.
dunne tak.

moeder natuur aan onwetende mensen blijde verrassingen!

De esschen in het meer genoemde griendje leverden niet veel op. Nooit kwam ik er, of ze werden uitgeklopt, maar behalve een jonge rups van *Ourapteryx sambucaria* L. viel

er niets te halen dan de polyphage rupsen van *Hemithea strigata* Müll. een groene spanner met witten onderkant. Prettiger boomen zijn de elzen; de *Umbra* rupsen verkiezen alleen de jonge spruiten, maar *Deilinia pusaria* L., *exanthemata* Sc., *Abraxas marginata* L., *Larentia obliterata* Hufn. *autumnalis* Ström, *Notodonta dromedarius* L. *Selenia bilunaria* Esp. en andere nemen de doffe bladeren ook voor lief. Alles bijeengenomen, hel ik tot de meening over, dat het meer en meer genoemde griendje door de N. V. N. dient aangekocht te worden!

Numansdorp, 14 Februari 1907.

A. DULFER.

NOG IETS OVER SPREEUWEN.

In aansluiting met en als aanvulling van het stukje over spreeuwen in de Febr.-afl. van de L. N. acht ik het volgende wel waard, vermeld te worden. 't Is meer een eigenaardigheid dan een belangrijke waarneming.

Wanneer we, een twaalfal jaren geleden, mijn kameraad en ik, de paarden zomeravonds naar de weide brachten, drie kwartier buiten het dorp, dan hadden wij de vaste gewoonte, na de paarden de halsters te hebben afgedaan, ons aan den stillen, met zwaar geboomte begroeiden dijk te laten neervallen, om in het malsche gras wat uit te rusten. Nog niet lang echter lagen we, of een van beiden riep: „Dêr komme ze weer, kiek is, wat 'n troep.” Die ze waren dan spreeuwen, die hoog in de lucht over ons heen vlogen. We volgden ze met de oogen, doch eer ze neerstreken in de populieren van de ons welbekende hofstede, een kwartier verder gelegen, kondigde een dof gegons de nadering van nieuwen zwerm aan. Die vroeg dan weer onze aandacht. Een oogenblik later vloog weer een andere vlucht denzelfden kant op en, ja, laat ik maar zeggen: er kwam geen eind aan. Tusschen 7 en 8 uur volgden de zwermen elkaar zóó dicht op, dat we het niet konden volgen, want niet alleen over onze hoofden heen, doch van alle kanten, Oost, West, Zuid, Noord zagen we groote vluchten zich naar de groep populieren begeven, vluchten van honderden, van duizenden wel. ('t Is moeilijk zoo'n aantal tot op een paar honderd te benaderen; men heeft er zoo weinig houvast aan). Een troepje van een tiental zagen we er ook wel eens tusschen-door vliegen; die werden altijd voor achterblijvers gescholden. Als dan de vluchten niet zoo druk meer over ons heen-streken en de schemering begon te vallen, dan namen we de halsters op en gingen naar huis.

Maar op de bedoelde hofstede, daar was het dan 's avonds ongeveer 8 uur een leven en een beweging van belang. Alle spreeuwen van heinde en verre daar aangekomen, zaten in de boomen. De takken bogen onder den last. Aan het kleinste twijgje hing een spreeuw. En ze zaten daar te snappen en te zwetsen, alsof ze samengekomen waren, om elkaar de gebeurtenissen van den dag te vertellen. Dat was een gepiep, een getjilp en een gekwetter zonder einde.

Wanneer we als kleine jongens, daar 's avonds langs kwamen, moesten we altijd met een eind hout eens tegen een boom slaan. Dan had je 't lieve leventje gaande. Onder oorverdoovend gegons vlogen duizenden spreeuwen uit de boomen, om echter gauw als een geordende troep hoog in de lucht kunstige manoeuvres uit te voeren. Elke nieuwe slag deed weer honderden spreeuwen de vlucht nemen en gaarne volgden we met de oogen de levende wolkjes, die daar zweefden, hoog boven onze hoofden. Daar drijft de eerst gevluichte, de grootste zwerm. Roef! opeens zwenkt

de heele troep, geen enkel beestje blijft achter, of zwenkt verkeerd. Wie gaf het bevel; we hoorden er niets van. Zie, de zwerm gaat zachtjesaan over in een smalle slangvormige rij, aanschouw die golvende beweging, die rijzing en daling, tot langzamerhand de slang weer overgaat in een min of meer cirkelvormigen zwerm, die, na nog eenige meesterlijke zwenkingen, eindelijk weer gelijkmatig in de boomen neerstrijkt.

Inderdaad, bewonderenswaardig zijn hunne bewegingen dat zwenkt, rijst en daalt, alles te gelijk en de mensch, die met alle studie staat te kijken, hoort noch ziet het minste teken daartoe.

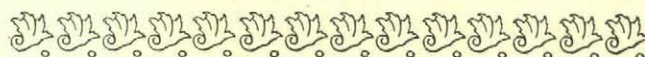
De eene vlucht na de andere strijkt weer in de boomen neer en als ze nog een poosje hebben zitten kwebbelen, dan drijven ze in groote zwermen over huis én schuur heen naar het bosch daarachter. Daar gaan ze slapen. Ieder zoekt een plaatsje en van lieverlee komt er wat rust. Den anderen morgen echter zijn ze al vroeg in de weer. Om 4 uur ongeveer ziet men ze vertrekken, zooals ze gekomen zijn, naar alle windstreken heen, om met het vallen van den avond terug te keeren.

En dat was niet twaalf jaren geleden zoo, dat was zestig jaren geleden ook al zoo en dat zal a.s. zomer nog en wêer zoo zijn. De boer, die op de hofstede grijs geworden is, heeft het van kindsbeen af, nooit anders gekend. Jaar in, jaar uit, van half Juni tot September kan men avond aan avond hetzelfde wêer zien gebeuren. Ze komen tot uit Schouwen toe, een aardige afstand, als men bedenkt, dat de hofstede (— eenig in dit opzicht op ons eiland —) ligt onder Oosterland, aan den dijk langs het Keeten, en dat alleen, om in een bosch van esschen- en elzenstruiken te komen slapen. Hoevele boschjes en bosschen als dat trekken ze niet over, veel dichter bij het terrein van hun dagelijksche bezigheden! Waarom nu juist allemaal naar datzelfde bosch?

Zelfs het breede Keeten schrikt hen niet af. Het eiland Tholen, niet minder als Schouwen-Duiveland is door duizenden vertegenwoordigd. Naar mijn meening is zoo iets eenig in zijn soort en mocht iemand van de lezers soms a.s. zomer naar ons dorpje afdwalen, hij vraagt maar naar de hofstede, waar al die spreeuwen komen slapen, de kleinste kwajongen zal het hem zeggen.

Rotterdam.

J. VIJVERBERG.

EEN TOCHTJE NAAR 'T FORT RUIGENHOEK.

En van de aardigste tochtjes in de omstreken van Utrecht voor plantenliefhebbers, is wel in de eerste plaats, een naar 't fort Ruigenhoek. Wanneer men over den Groenenkanshendijk er naar toe gaat, vinden we op 't paadje, dat ons naar 't fort zal brengen, rondbladige Munt (*Mentha rotundifolia*). Aldaar aangekomen, ziet men 't fort met 't heldere grachtwater in zijn volle glorie liggen.

Wat schittert de zon aardig op 't helder-witte huisje van den fortwachter en wat spiegelt zij vroolijk in 't water! Als men nu aan de genoemde zijde bij 't fort komt, ziet men prachtige bossen bloeiend koninginnekruid (*Eupatorium cannabinum*). Wanneer we nu onze wandeling vervolgen en de linkerzijde opgaan, komen we eerst aan een wilgenboschje. Wat is dat een allerlieft boschje en wat een prachtige pluimen staan daar, neen maar, die zijn mooi, zóó hebben we ze nog nooit ergens gezien. Hier staat ook